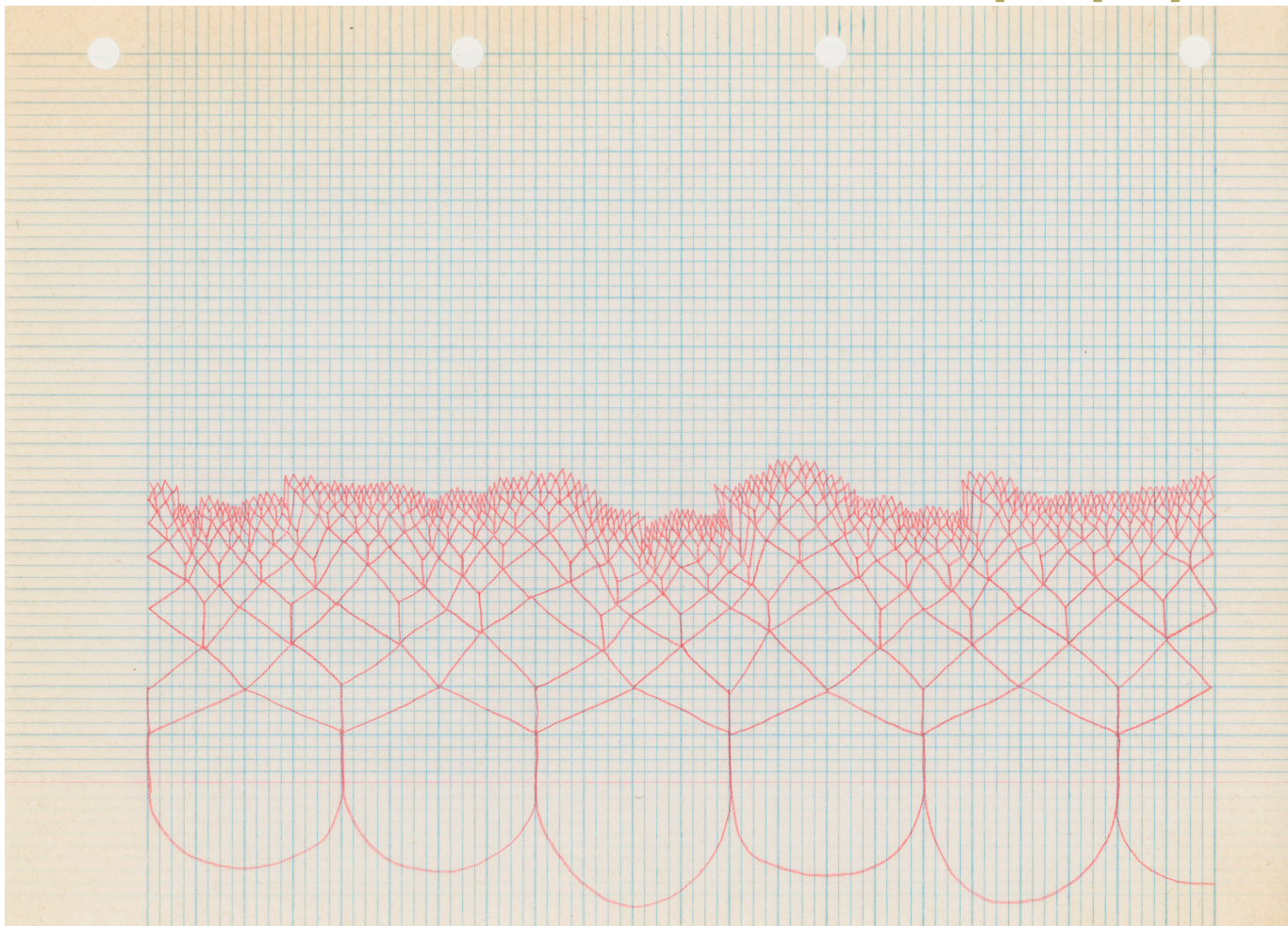

PRIKK PRIKK STREK

- 4 på papir

Tina Jonsbu, 7 x ruteark med farget blyant, 2009

Milda Graham Tina Jonsbu Anne Rolfsen Heidi Kennedy Skjerve

OM UTSTILLINGEN OG KUNSTNERNE

4 på papir er en vandreutstilling fra Norske Kunstforeninger i samarbeid med Tegnerforbundet og er satt sammen av Anne-Grethe Thoresen (Norske Kunstforeninger) og Kristin Skrivervik (Tegnerforbundet). Utstillingen viser arbeider av fire tegnere; Milda Graham, Anne Rolfsen, Heidi Kennedy Skjerve og Tina Jonsbu. De fire kunstnerne er født i hvert sitt tiår, henholdsvis 1939, 1946, 1954 og 1968. Alle bor og arbeider i Oslo.

Tegningen har tradisjonelt sett vært noe av det mest grunnleggende i kunstnerisk produksjon og en av de vanligste aktiviteter man assosierer til det å skape kunst er å feste linjer på et ark. Tegning var et av de første spor av menneskets kultur og i flere hundre år har skissen vært ansett som en slags nøkkel til kunstnerens sjel og tenkesett. De siste tiårene har man stilt spørsmål til betydningen ved at man er flink til å tegne i forhold til kunstnerisk verdi. Omveltningene i disse tiårene har ført til en ny tilnærming til tegning, tegning har blitt gjenoppdaget som kunstnerisk aktivitet, og tegningens egen verdi som kunstobjekt har blitt forsterket.

Teksten fortsetter på neste side

De fire kunstnerne som møtes i denne utstillingen benytter ikke-objektivitet og abstraksjon, ikke som formalisme, men som en metode for å strukturere filosofiske og spirituelle ideer. Alle bruker enkle teknikker og begrensede virkemidler som papir, tegneredskap, prikk og strek for å uttrykke mening. Det er en klar favorisering av linjen, rutenettet, punktet og gitte formularer. Innholdet i tegningene skapes av repetisjon og definerte begrensninger, og gjennom dette uttrykkes tid og konsentrasjon. Det å legge til så lite som mulig og ha en nedtonet fargepalett er en bærende del av både uttrykk og innhold. Arbeidene åpner poetiske rom som reflekterer rytmen av tilstedeværelse, pusten, hjerteslaget og pulsen. Hvis konsentrasjonen forsvinner i et tidels sekund, gir det synlige utslag i en liten skjelving på hånden.

Selv om virkemidlene er minimale er det vanskelig å klassifisere arbeidene innenfor kunstretningen minimalisme, da alle små ukorrektheter og spor av kunstnerens hånd og sinnstilstand avtegner seg i prosessen. Prikken, streken, konsentrasjon, tid, nået og kroppens nærvær er bærere av innhold hos de fire tegnerne, mens geometriske former uten metaforer og fravær av naturen var idealet for minimalistene. Arbeidene knytter seg kanskje til en feministisk strategi gjennom det nære forholdet til det personlige, det kroppslige aspektet og det intime i formatet. Det disse arbeidene uttrykker ligger nær en kunstner som Agnes Martin, som var opptatt av det personlige og spirituelle og som selv foretrakk å bli klassifisert som abstrakt ekspresjonist.

Graham, Rolfsen, Skjerve og Jonsbu har flere fellestrekk og det mest fremtredende er viljen til å uttrykke et NÅ gjennom en sterk tilstedeværelse og en insisterende standhaftighet i forholdet til tid og arbeid. Felles-trekkene til tross fremstår de fire kunstnerne som sterke individer med klare egenartede og originale uttrykk.

FØLGENDE KUNSTNERE DELTAR

Milda Grahams grunntema er spenningen mellom det horisontale og det vertikale, og lyset og musikken spiller en stor rolle i hennes arbeid. Hun har arbeidet med fettstift, kull, tusjpenn, drill og blandingsteknikker. Milda Graham tegner for så å bruke drillen som redskap til å fjerne streker i en tilsvarende rytme som det hun har tegnet. Graham arbeider også med tegnerelaterte verk, hvor streken etter hvert materialiserer seg, og hun går over til å benytte papiret i seg selv som det bærende elementet. Papiret er klippet og brettet og montert sammen til en ny helhet. Arbeidene kretser rundt grunnleggende kontraster som horisontal – vertikal, sort – hvit, materiell – immateriell. Selv sier Milda Graham: "Jeg vokste opp under krigen og husker at vi tok vare på innpakningspapir, poser og hyssingstumper. Det var ikke så mange flotte tegneblokker eller fargestifter å få kjøpt som barn har nå tildags. For noen år siden begynte jeg med en serie minimalistiske tegninger og følte en veldig glede over å tegne/skape noe med minst mulig uttrykk eller komposisjon. Etter hvert ble jeg fasinert av mulighetene til å bruke uvanlige teknikker som mini-drill og papirrivning med håp om at jeg ville skape en form for meditatív skjønnhet."

Anne Rolfsen tenker ikke på arbeidsprosessen som å lage kunst, men som lek, og når hun arbeider med sentralkomposisjoner, ofte som helbred. I sine tegnearbeider er Rolfsen opptatt av ornamentikken og bordene, hvor skjønnhet og erkjennelse manifesterer seg i farge og geometri. Hun har et sterkt forhold til hagen, arkitekturen og til det spirituelle. I bakgrunnen for hennes arbeider ligger referanser til folkekunst, religion og natur og i tegningene kan man se spor av hagen, dens farger og geometriske former. I sentralkomposisjonene kan vi assosiere til tibetanske mandalaer, til meditasjon og til helbred. Rolfsen arbeidet allerede på slutten av 70-tallet med metoder for helbredelse og utvikling og studerte planter og deres geometri. Her ble hun introdusert til å bruke pendelen som et redskap til å stille diagnoser. Vi kan se lignende ideer og erfaringer hos kunstnere som Hilma af Klint og Emma Kunz.

Heidi Kennedy Skjerve bruker sparsomme og lavmelte virkemidler på papiert. I hovedsak benytter hun blyant og tusj på millimeter- og rute-papir. Heidi Kennedy Skjerve lar det umiddelbare styre tegneprosessen og velger ofte formatet ut fra et ønske om å holde igjen, for å gå i dybden, mens fargene og sporene etter mediene er intuitive. I arbeidene på utstillingen er det det vertikale blikket som attraherer henne og de horisontale linjene i tegningene gir assosiasjoner til landskap. Gjennom bruk av linjen som et rituell element, bygger hun opp skiftvise mønstre til en flate. Heidi Kennedy Skjerve er opptatt av det menneskelige aspektet i sporsettningen, hvor kontakten mellom øyet, hånden og papiret bekrefter liv. Tiden synliggjøres med en intensitet som gir handlingen og repetisjonen en verdi i seg selv. En tilsynelatende uendelig repetisjon manifesterer seg som en sterk kraft og vibrasjon. Stikkord i prosessen er kontraster som lys - mørke, ut - inn, nær - fjærn, helhet - del, uendelig - endelig.

Tina Jonsbu tegner blyantkruseduller i blinde, fyller en bok med blå skraverte kruseduller, sirkler inn linjenes skjæringspunkt i en rutearkbok, lager tegninger ved hjelp av en snurrebass der en blyant utgjør midtaksen, hun sitter på bussen og lar blyanten følge bussens bevegelser fra reisens begynnelse til slutt i en sammenhengende linje, hun lager omriss av vannskader på papir. Tina Jonsbus arbeider kommuniserer gjennom valg av materialer som f.eksempel rute-papiret, som vi alle gjenkjenner, men kanskje likevel ikke helt har sett, gjennom bruk av prikker, streker og kruseduller som ligger nært drodlingen de fleste av oss tyr till når vi kjeder oss. I et skinn av tristess og humor fanger Tina Jonsbu kjedsomheten inn i et insisterende nærvær og

gjør tingene og tiden synlig i antall og et system. Jonsbu arbeider gjerne i serier av tegninger i formater som er definert, A4, A5, 2A0 osv. Med blyant eller tusj fyller hun arkene med linjer og prikker etter selvplagte begrensninger i form av gitte formler og systemer.

FORMIDLING

Samtidskunsten fordrer nesten alltid en dialogbasert formidling, fordi den stiller flere spørsmål enn den gir svar. Det er viktig at elevene er aktive. Læreren bør benytte elevenes innspill i møte med kunstverken. Forarbeidet skal vekke nysgjerrigheten og muliggjøre et meningsfullt møte med kunsten. Etterarbeidet skal bidra til at elevene oppfatter samtidens kunstuttrykk som relevant for dem selv og det samfunnet de er en del av. I tillegg: noe å undre seg over.

Det er i hovedsak læreren selv som formidler utstillingen. Dette kan være en fordel da læreren kjenner elevene best og kan oppnå en god dialog. Det kan være til hjelp å ha aktivitetsoppgavene som følger. Det er også viktig å se på kunstnerens hjemmeside og titte i ressurspermen som følger utstillingen. Formidlingens varighet: Gjennomgang i selve utstillingen, en til to timer. For og etterarbeid á en time. Oppgavene gir også mulighet til fordykning og prosjektarbeid.

ORD OG BEGREPER Å LÆRE. Differensier etter klassetrinn

(Bruk nett, oppslagsverk eller hverandre) Samtidskunst, billedkunst, minimalisme, abstrakt ekspresjonisme, ornamentikk, det spirituelle, materiell, immateriell, vertikal, horisontal, stanhaffighet og fokus.

AKTIVITETER FØR UTSTILLINGEN. Motivasjonsoppgaver

•GJETT HVA VI SKAL MØTE

På forhånd får elevene se, på skjerm eller overhead i god oppløsning, ett eksempel fra hver av de fire tegnerne. Dette gir utgangspunkt for forslag til tittel på utstillingen, samtale rundt elevenes første assosiasjoner til verkene, likheter, forskjeller, generelle reaksjoner. Gir det sterke følelsesuttrykk? Forholder de seg likegyldige? Få elevene til selv å si noe om sine første reaksjoner.

•TITTEL-TITTING

Tittelen på utstillingen presenteres. Likeledes leses elevenes egne forslag opp. Dette kan være et springbrett til mer åpenhet og utvidet forståelse for utstillingen i sin helhet. Hva forbinder de med tittelen og hvordan "passer" den til eget forslag?

•ELEVENS PRESENTASJON AV DE FIRE FORSKJELLIGE KUNSTNERE PÅ SKOLEN

Elevene finner informasjon om hver av de fire tegnerne på nettet. Skriv ut noen arbeider av hver, se gjennom cv'ene og forsøke å trekke ut det de tror er det viktigste, montere en visuell informasjonstavle med bilder, navn og diverse informasjon fra cv. Diskutere forskjeller og likheter på de fire ut ifra disse tavlene.

I UTSTILLINGEN

•FRA DETALJ TIL HELE VERKET

Hver elev får tildelt et utsnitt av ett av verkene og skal så finne verket i utstillingen. I og med at disse verkene har det repetitive, minimalistiske, og delvis små virkemidler som basis, kan dette være en måte å få elevene til å gå dem nærmere i møte ved en slik oppgave. Det er ikke sikkert den blir enkel...

•PÅ EGEN HÅND. EN PERSONLIG TILNÆRMING

Etter at elevene nå har sett hele utstillingen, tar de for seg tittelen og sammenlikner den med sine egne forslag. Hvorfor ble de eventuelt veldig forskjellig? Hva var overraskende ved tittelen? Gir den mening i forhold til det elevene ser foran seg? Kommer det opp nye titler hos elevene etter å ha sett utstillingen?

Elevene får så tildelt hvert sitt verk i utstillingen. Gå igjennom sine egne, personlige reaksjoner på verket og forsøke å si noe om dem:

- Hva er din første reaksjon på dette verket? Hvorfor får verket deg til å reagere som du gjør?

- Hva minner verket deg om og hvorfor?

- Hva assosierer du verket med? Kan du linke din egen reaksjon på verket til noe du tidligere har erfart/oplevd? Kan du linke verket til sanseopplevelser som lukt, smak, hørsel og lignende? Forsøk å gå tettere inn på dine egne assosiasjoner til verket og spør deg om hvorfor du tror det er slik.

Dette er en måte å nærme seg billedkunst på som øver elevenes tilnærming, hjelper dem å åpne opp utover det å tro at man alltid må forstå. Kunst handler vel så mye om å oppleve!

•BYGGESTEINER

Elevene kartlegger verkets formale kjennetegn: farge, form, overflate, rom, materiale, framstillingsmåte, komposisjon. Hvordan er sammenhengen mellom det formale og verkets innhold? Kan du si noe mer om hva du tror kunstneren forsøker å si med verket?

• KUNST OG SAMFUNN

Om verkets samfunnsmessige kontekst. Er verkene typisk for vår tid, altså det vi kaller samtidskunst? Har elevene noen formening om disse kunstnerne er politisk/sosialt/religiøst engasjerte? Sier verkene noe om dette? Hvis ikke, hva tror elevene er utgangspunktet til den enkelte kunstner for å lage disse arbeidene/arbeide på denne måten? Bør kunstnere engasjere seg politisk/religiøst/sosialt? Kan elevene nevne noen kunstnere som har engasjert seg i samfunnet og hatt betydning for vår historie?

ETTER UTSTILLINGSBESØKET

• IDE OG KRITIKK

Elevene fordyper seg i materialet som følger utstillingen og forsøker å si noe om utstillingens idé. Forsøk å beskrive utstillingen som en helhet. Hvorfor tror de akkurat disse fire er satt sammen til én utstilling med en felles tittel? Hvilke verk i utstillingen faller eventuelt utenfor? Hvilke verk vil elevene huske best fra utstillingen og hvorfor?

Elevene forsøker å si noe om hva de tenker om kunstnerne bak verkene i utstillingen – røper verkene noe om det er en han eller en hun og eventuelt hvorfor? Kan de si noe om sine tanker rundt alder på de fire kunstnerne? Eventuelt hvem er eldst - yngst? (kunstnerne er født i fire forskjellige årtier).

• LAGE ET VERK SELV MED UTGANGSPUNKT I UTSTILLINGEN

Hver elev får utdelt et rutepapir (dersom læreren har fått tak i forskjellige typer, kan eleven selv få velge hvilken) som så skal arbeides ut til et eget arbeid, enten med blyant, tusj, fargeblyanter eller annet egnet materiale. Elevene må gjerne bruke ett av verkene i utstillingen som inspirasjon. Disse arbeidene skal deretter settes sammen til en stor flate der oppgaven er å enes om en måte å montere på slik at det fungerer som en helhetlig komposisjon. Det er fint om det tas tid til diskusjon underveis m.h.t. å prøve seg fram og se hva som fungerer og ikke fungerer. Med andre ord; gjøre estetiske vurderinger underveis.

Oppgave to kan være å fylle et ark med linjer, ruter, sirkler, ornamentar e.l. på frihånd slik at flaten fremstår som en ensartet flate. Her skal det være meningen at prosessen i seg selv oppleves som repetitiv, men altså på frihånd.

(Her kan, for elever i ungdomsskole/videregående formidles for eksempel Agnes Martin, Hilma af Klint eller Emma Kunz kunstnerskap.)

• FOR DE MINSTE

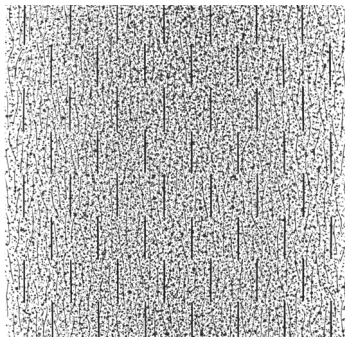
Tegn border, prikker og streker tett i tett på et helt papir eller fyll et helt papir med kruseduller uten å løfte hånden fra papiret. Klipp, riv, brett og lim papir på papir. Det viktige er rytmen og konsentrasjonen.

RESSURSER

- <http://www.kunstnerforbundet.no/utstillinger/188> • <http://www.heidi-kennedy-skjerve.com/>
- www.tinajonsbu.no • www.kunstforeninger.no • www.tegnerforbundet.no

Det følger en ressursperm med bakgrunnsmateriale på kunstnerne med utstillingen, som man kan se i på utstillingsrommet.

Milda Graham

Anne Rolfsen

Heidi Kennedy Skjerve

